

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

« ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ »

(назва дисципліни)

**ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ЕКОНОМІКА»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 Економіка

ОСВІТНЬО – ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ фаховий молодший бакалавр

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

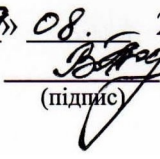
Тетяна ОРОШАН, викладач економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист

Людмила БОЙКО, викладач економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні циклової комісії
економічно-комерційних дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Лубенський фінансово - економічний
фаховий коледж Полтавського державного
аграрного університету»

Протокол № 1 від «29» 08. 2024р.

Голова циклової комісії Вікторія ПОНОМАРЕНКО
(підпис)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма з дисципліни «Політична економія» передбачає формування системи знань про економічні відносини як суспільну форму виробництва, проблеми ефективного використання обмежених ресурсів і шляхи забезпечення суспільних потреб у різних суспільно-економічних формаціях. Загальним об'єктом вивчення політичної економії – є суспільство.

Навчальна програма з дисципліни «Політична економія» спрямована на надання здобувачам освіти знання про закономірності розвитку суспільного виробництва і механізм розподілу його результатів на основі ефективного використання економічних законів з метою найповнішого задоволення матеріальних, соціальних і духовних потреб народу.

Навчальну програму з навчальної дисципліни «Політична економія» укладено на основі ОПП «Економіка» розробленої на основі Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 051 Економіка освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальності	051 Економіка
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Нормативна/вибіркова	обов'язковий компонент (ОК), що формує спеціальні компетентності
Кількість тем	10
Загальна кількість годин	90
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
Лекції	36
Практичні заняття	24
Самостійна робота	30
Форма підсумкового контролю	залік

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ» компетентності та заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Політична економія»: формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

Завдання навчальної дисципліни «Політична економія»:

- вивчення загальних засад економічного життя суспільства, закономірностей розвитку економічної системи, механізму дії економічних законів і використання їх людьми у процесі господарської діяльності;
- визначення принципових рис основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції;
- з'ясування ролі політичної економії у розробці шляхів формування соціально орієнтованої економічної системи суспільства.

Предметом навчальної дисципліни «Політична економія» є: дослідження і розкриття еволюції відносин економічної власності в їх єдності з продуктивними силами, притаманних їм суперечностей, а також економічних і соціальних закономірностей, обумовлених політичними, ідеологічними, національними та іншими інструментами суспільства.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» є засвоєння знань із базових, вибірково-обов'язкових предметів загальноосвітньої підготовки, профільних предметів, нормативних, вибіркового дисциплін та спеціальних курсів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

- **знати:** сутність економічних законів та явищ, механізм дії на макро- та мікрорівнях; основні риси ринкової економіки та суть ринку, його інфраструктуру; систему відносин власності, процеси роздержавлення і приватизації; товарно-грошові відносини в умовах переходу до ринку; розвиток і особливості підприємництва в Україні; принципи та джерела формування доходів населення; тенденції розвитку світового господарства; проблеми відтворення та інтеграції економіки України в світовий ринок;
- **уміти:** давати наукове тлумачення особливостей формування і розвитку товарно-грошових відносин у перехідний період ринку; орієнтуватися в ринковому середовищі та глобальних проблемах економічного розвитку господарських зв'язків, інтеграції України в систему міжнародного поділу праці; здійснювати ґрунтовний аналіз соціальної спрямованості господарської діяльності; приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань під час виконання своїх професійних обов'язків.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Політична економія» є методологічною основою для вивчення теоретичних та прикладних економічних наук таких як «Статистика» та «Економіка підприємства».

Програмою навчальної дисципліни «Політична економія» передбачено проведення лекцій, семінарських занять із тем курсу, а також складання заліку.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері обліку та оподаткування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів економічних наук, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
Спеціальні компетентності (СК)	СК 1. Здатність ідентифікувати інформацію та усвідомлювати проблеми предметної області, базові засади функціонування сучасної економіки. СК 2. Здатність обирати й застосовувати положення нормативно-правових актів для якісного виконання завдань та обов'язків професійної діяльності. СК 3. Здатність на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники суб'єктів господарювання. СК 4. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання.
Результати навчання (РН)	РН 3. Здійснювати пошук, збирання, оброблення та аналізування інформації у професійній діяльності. РН 7. Володіти економічною термінологією, оперувати категоріями, поняттями предметної області соціально-економічних систем різного рівня. РН 8. Використовувати нормативно-правові акти, що регламентують професійну діяльність. РН 9. Розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності. РН13. Володіти методами й інструментарієм для виконання управлінських рішень щодо функціонування підприємств (підрозділу).

ІІІ. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема		Обсяг годин			Разом
№	Назва	Лекції	Практичні	Самостійне вивчення	
1	Політична економія як фундаментальна суспільна наука.	2	2	2	6
2	Виробництво матеріальних благ і послуг. Економічні потреби та інтереси.	2	2	4	8
3	Економічні системи суспільства. Відносини власності.	2	2	2	6
4	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	6	2	4	12
5	Ринок, його суть і функції. Конкуренція і монополія.	6	2	2	10
6	Підприємство як товаровиробник. домогосподарство в системі економічних відносин.	2	2	2	6
7	Капітал. Наймана праця і заробітна плата. Витрати виробництва і прибуток.	6	2	2	10
8	Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу.	2	2	4	8
9	Суспільне відтворення. Зайнятість. Економічне зростання.	4	4	4	12
10	Суть і структура світового господарства. Економічні аспекти глобальних проблем.	4	4	4	12
Всього		36	24	30	90

3.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА СУСПІЛЬНА НАУКА

Політекономічні напрями течії та школи, етапи становлення політичної економії. Предмет політичної економії. Тракткування політичної економії різними школами.

Економічні категорії та економічні закони. Система економічних законів. Методи політичної економії. Загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних процесів. Функції політичної економії. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Семінарське заняття

2. ВИРОБНИЦТВО МАТЕРІАЛЬНИХ БЛАГ І ПОСЛУГ.

ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ ТА ІНТЕРЕСИ

Виробництво як процес суспільної праці. Фази суспільного виробництва.

Продуктивні сили суспільства, їх функціональна структура. Основні чинники виробництва. Робоча сила та її властивості. Засоби і предмети праці.

Структура суспільного виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Результати суспільного виробництва. Суспільний продукт та його форми. Ефективність суспільної економіки та її показники. Альтернативні витрати і альтернативний вибір. Крива виробничих можливостей.

Економічні блага та економічні ресурси. Суть потреб, і особливості їх розвитку. Класифікація економічних потреб та їх структура. Закон зростання потреб та механізм його дії. Роль виробництва в задоволенні економічних потреб суспільства. Потреби і споживання.

Економічні інтереси та їх класифікація. Економічні суперечності, їх характер та класифікація. Суперечності – джерело розвитку.

Семінарське заняття

3. ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА.

ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ

Економічна система суспільства та її суть, форми і структура. Суспільний поділ праці й технологічний спосіб виробництва. Суспільний спосіб виробництва. Типи та моделі економічних систем.

Виробничі відносини в економічній системі. Відносини власності як визначальний елемент системи економічних відносин. Суть власності, її економічний і юридичний зміст. Об'єкти та суб'єкти власності. Роль власності в системі економічних відносин. Еволюція типів і форм власності. Розвиток відносин власності в сучасних умовах.

Семінарське заняття

4. ТОВАРНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА.

ТОВАР І ГРОШІ

Основні форми економічного життя людей. Натуральне господарство. Товарне виробництво. Товар і його властивості. Величина вартості товару та фактори, що на неї впливають. Теорії вартості та їх різновиди. Закон вартості, його функції та механізм дії.

Виникнення, суть і функції грошей. Грошовий обіг та його закони. Грошова система. Інфляція її суть та види. Етапи становлення та особливості формування грошової системи України.

Семінарські заняття

5. РИНОК, ЙОГО СУТЬ І ФУНКЦІЇ. КОНКУРЕНЦІЯ І МОНОПОЛІЯ

Поняття ринку, його характерні риси та функції. Структура та види ринку. Класифікація ринку за суб'єктами та об'єктами ринкових відносин.

Ринковий механізм та його основні елементи: попит, пропозиція, ринкова ціна, конкуренція. Закон попиту. Закон пропозиції.

Конкуренція, її форми і методи. Закон конкуренції. Монополія: причини виникнення та сутність. Основні форми монополій. Наслідки монополізації економіки. Антимонопольне законодавство.

Моделі ринкової економіки. Необхідність державного регулювання ринкової економіки. Економічні функції держави. Ринкова інфраструктура, її елементи та функції.

Семінарські заняття

6. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ТОВАРОВИРОБНИК.

ДОМОГОСПОДАРСТВО В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Підприємництво, його суть та принципи. Підприємство як первинна ланка економіки. Соціально-економічна характеристика підприємства.

Продукт підприємства і складові його вартості. Валовий дохід і прибуток. Домогосподарство і його місце в економічній системі суспільства. Доходи домогосподарств і їх розподіл. Витрати та заощадження домашніх господарств.

Семінарське заняття

7. КАПІТАЛ. НАЙМАНА ПРАЦЯ І ЗАРОБІТНА ПЛАТА.

ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ПРИБУТОК

Перетворення грошей на капітал. Загальна формула руху капіталу і її суперечності. Альтернативні теорії капіталу.

Робоча сила як товар. Процес створення додаткової вартості. Заробітна плата як перетворена форма вартості товару – робоча сила. Форми і системи заробітної плати.

Витрати виробництва, їх суть, види; альтернативні підходи. Прибуток як перетворена форма додаткової вартості. Норма і маса прибутку. Середня норма прибутку й утворення ціни виробництва. Теорії прибутку.

Семінарські заняття

8. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА

ФУНКЦІОНУВАННЯ КАПІТАЛУ

Торговий капітал і торговий прибуток. Позичковий капітал і позичковий відсоток. Кредит та кредитні відносини.

Аграрна сфера виробництва і її особливості. Форми господарювання в сільському господарстві. Диференційна, абсолютна і монопольна земельна рента. Реформування сільського господарства в Україні і рентні відносини.

Семінарське заняття

9. СУСПІЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ. ЗАЙНЯТИСТЬ.

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Сутність суспільного відтворення і його основні моменти. Суспільний продукт і його основні форми. Система національних рахунків (СНР) та її характеристика. Валютний національний продукт (ВНП) як основний показник у СНР. Методи розрахунку ВНП.

Сутність і види економічного відтворення. Сутність національний доходу та стадії його руху. Суть і типи економічного зростання, його теорії і моделі. Нагромадження в механізмі зростання. Заощадження і нагромадження. Економічні цикли.

Зайнятість, її форми. Соціально-економічні наслідки безробіття. Державне регулювання зайнятості і відтворення робочої сили. Ринок праці в Україні. Господарський механізм у системі суспільного відтворення.

Семінарські заняття

10. СУТЬ І СТРУКТУРА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Світове господарство: сутність та структура. Інтернаціоналізація господарських відносин і глобалізація світової економіки. Особливості дії економічних законів у світовому господарстві.

Система міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Рух міжнародного капіталу і його форми. Міжнародна міграція робочої сили. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Сутність, причини виникнення та класифікація глобальних проблем. Шляхи розв'язання глобальних проблем.

Міжнародне співробітництво з подолання загроз планетарного масштабу.

Семінарські заняття

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Рекомендована література і джерела

1. Господарський кодекс України. Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція від 01.01.2023). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України. Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція від 24.02.2023). URL: <https://tax.gov.ua/nk/zminu>
3. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Економічна теорія. Підручник. М. Соколов, М. Горлач, В. Гущенко, М. Кримов, М. Жиленкова. К.: ЦНЛ. 2019. 532с.
5. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с.
6. Економічна теорія. Політекономія. В. Семененко, Д.Коваленко, В. Бугас, О. Семененко. К.: ЦНЛ, 2019. 428с.
7. Крокарєв І.В. Основи економічної теорії : навч. посіб / І.В. Кокарєв. Дніпро: ДДУВС, 2020. 100 с.
8. Уразов А.У., Саух І.В., Вікарчук О.І. Основи економічної теорії: підручник / За ред А.У. Уразова. К.: ЦУЛ, 2019.-312с.
9. Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Литвинчук І.Л., Симоненко Л.І., Довженко В.А., Захаріна О.В., Тищенко С.В., Іванюк О.В., Кравець І.В., Пугачова Н.С. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://lira-k.com.ua/preview/12643.pdf>
10. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2019. 426 с.
11. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика [Текст]: підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. - 232 с.
12. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І., Лисенко С.Ф. Економічна теорія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 532 с.
13. Економічна теорія [Текст]: Навч. посібник / Н.М. Каменева, М.В. Косич, О.І. Фролов, О.Ю. Александрова. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – 163 с
14. Економічна теорія: навч. посіб. Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.
15. Касьяненко Л. М. Економічна теорія : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2019. 224 с.

Електронні ресурси

1. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.
4. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
5. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua